

اصول معماری ایرانی- اسلامی و تعیین مصادیق آن

محمد علی امامی*، حمید رضا فرشچی**، محمد رضا حاتمیان***

* دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه فیض کاشانی

(maemami3@gmail.com)

**دکترای معماری، استادیار و عضو هیئت علمی گروه معماری دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کاشان

(farshchi46@kashanu.ac.ir)

*** کارشناسی ارشد (دانشجو دکتر)، مربی و عضو هیئت علمی گروه معماری دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کاشان

(hatamian@kashanu.ac.ir)

چکیده:

پژوهش حاضر تلاشی بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای برای شناخت و به کارگیری اصول معماری ایرانی- اسلامی است تا بدین طریق بتوان در معماری معاصر ایران به هویتی اصیل و بومی دست یافت که امروزه به فراموشی سپرده شده است. این اصول عبارتند از: مرکزیت، نظم، درون گرایی، ابهام، تعادل، کمال گرایی، وحدت و کثرت، تنوع، هماهنگی با طبیعت، حفظ حریم، پرهیز از اسراف، کامل بودن، چندکارکردی بودن و آرامش. این اصول دارای مصادیق کاربردی و روشنی در بنا می‌باشند که می‌توان با به کارگیری آنها به یک بنا هویتی بر پایه معماری ایرانی- اسلامی بخشید و به نتایجی چون هماهنگی با اعتقادات اسلامی و فرهنگ بومی ایران، تطابق با طبیعت، رعایت حرمت اشخاص، پاسخ به نیازهای مختلف و دوری از اسراف دست یافت.

واژه های کلیدی: معماری، معماری ایرانی- اسلامی، اسلام، ایران.

۱- مقدمه

با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی و تحولات چشمگیر در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی جوامع امروز، کشورهای قادر به دستیابی به سطح مطلوب زندگی و حیات بشری خواهند بود که جامعه خود را بر پایه ارزش‌های فرهنگی و گسترش آن، استوار سازند. یکی از روش‌هایی که می‌توان با آن ارزش‌های فرهنگی و دینی یک کشور را حفظ و تبلیغ نمود استفاده از معماری می‌باشد. معماری در ایران همواره به عنوان یک هنر جایگاه ویژه‌ای در بازتاب اعتقادات و فرهنگ مردم داشته است به ویژه در دوران اسلامی که ذهن معماران سرزمین ایران علاوه بر فرهنگ و اصول گذشتگان با جهان بینی و اصول اسلامی نیز آشنا شد. با این حال در دوران کنونی معماری ارزشمند دوران اسلامی به دلیل نفوذ فرهنگ‌های بیگانه به ایران تا حدود زیادی دستخوش تغییر قرار گرفته است.

شناخت اصول معماری ایرانی- اسلامی و ارائه مصادیق روشن و کاربردی برای پیاده کردن آن اصول و مبانی در یک بنا از اهمیت بسیاری برای پاسداشت این سبک از معماری برخوردار است. در این نوشتار کوشش شده این اصول شناسایی شود و سپس راهکاری‌های اجرایی آن ارائه گردد. پیش از آن سزاوار است مفهوم معماری ایرانی- اسلامی و تاریخچه کوتاهی از آن ارائه شود تا خواننده با مبادی و پیش فرض‌های نوشتار آگاه گردد.